

9. 8. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Různé druhy podílů a akcií v kontextu corporate governance

Nová právní úprava obchodních společností nám skrze zákon o obchodních korporacích (ZOK) nově přináší smluvní volnost při úpravě podílů a akcií, kdy si můžeme ve stanovách, resp. společenské smlouvě, upravit různé druhy podílů či akcií, se kterými bude spojena konkrétní skupina práv, případně i povinností.

Vznik zvláštního druhu podílu či akcie

Spojíme-li ve společenské smlouvě s určitou množinou podílů stejná práva a povinnosti, vytvoříme tím zvláštní druh podílu (§ 135 odst. 1 ZOK). U akciových společnostech můžeme spojovat se zvláštním druhem akcií pouze stejné druhy práv, nikoliv povinností, jako je tomu možné u společností s ručením omezeným (§ 276 odst. 1 ZOK). Kdy tedy vznikne zvláštní druh podílu, resp. akcie?

Současný názor českých soudů aplikuje tzv. princip odchylky. To znamená, pokud se ve společenské smlouvě, resp. stanovách, společnost odchýlí alespoň v jednom případě od zákonné dispozitivní úpravy práv společníků, vytvořila tím společnost zvláštní druh podílu. Část akademické obce postupuje na základě tzv. principu reference, tedy aby společnost vytvořila zvláštní druh podílu, musí takový druh podílu k něčemu zvláštnímu sloužit v porovnání s ostatními podíly.

Vytvořit zvláštní druh podílu či akcií mohou veškeré společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, a to i takové obchodní společnosti, které se zatím nepodřídili nové právní úpravě zákona o obchodních korporacích ve smyslu § 777 odst. 5 ZOK.

Mechanismus vytvoření zvláštního druhu podílu či akcií

Aby již existující společnost s ručením omezeným vytvořila zvláštní druh podílu, musí rozhodnutím valné hromady s minimální dvou třetinovou většinou hlasů všech společníků změnit společenskou smlouvu. U akciové společnosti je dokonce třeba tří čtvrtinová většina přítomných akcionářů, což může obzvláště v roztržité vlastnické struktuře větších akciových společností být organizační problém spojený s obstaráním potřebné většiny hlasů. Zákon dále u obou typů obchodních společností požaduje, aby takové rozhodnutí valné hromady měnící společenskou smlouvu, resp. stanovy, bylo zachyceno formou notářského zápisu, což přidává další náklady na vytvoření nového druhu podílu, resp. akcie. Rozhodnutí valné hromady o změně druhu podílů či akcií nabývá účinnosti ke dni zápisu těchto skutečností do obchodního rejstříku. Proto je optimální již v procesu zakládání obchodní společnosti zanést do zakladatelského právního jednání předpokládané druhy podílů.

Pro určité obchodní záměry nemusí být žádoucí mít druhy podílů se speciálními právy v účinnosti již od momentu založení, a proto nám již judikatura umožňuje vytvořit v zakladatelském právním jednání takový druh podílu či akcií, který v sobě bude mít zabudované podmíněné automatické změny. Nastane-li určitá skutečnost, spustí se v účinnost určitý druh akcií. Takovéto automatické změny u druhů akcií mohou mít obzvláště dopad pro financování. Například, vyplatí-li se dividenda v určité výši, mění se práva spojená s touto akcií takovým způsobem, že dividendy připadající k takovým akciím se stávají podřízené. Takovéto automatické změny vytvářející různé druhy podílů či akcií nám odstraňují komplikace v podobě svolávání valné hromady, obstarávání potřebné většiny hlasů pro změnu zakladatelského dokumentu a uhrazení poplatku notáři za vyhotovení notářského zápisu.

Modifikace podílů či akcií

Jelikož nám zákon jednotlivé druhy podílu taxativně nedefinuje, vymezuje pouze podíl základní a v případě akciové společnosti akcie kmenové. Společníci tedy mají smluvní volnost si vytvořit druhy podílů s takovými právy, jaké vyhovují jejich podnikatelským záměrům. Takové zvláštní druhy podílů, resp. akcií, však musíme testovat pravidly občanského zákoníku o zdánlivosti, platnosti nebo neplatnosti právního jednání (§ 551 a následující a 574 a následující nového občanského zákoníku).

Jedním z takových absolutních limitů je nemožnost zbavit podíl práva napadnout platnost usnesení valné hromady, právo účastnit se valné hromady apod. Dalším limitem jsou dle názorů soudců Nejvyššího soudu ČR nemožnost zbavovat podíly či akcie práv bez výslovného dovolení ZOK. V takovém případě nemůžeme vydat podíly, resp. akcie, bez práva na dividendu či podíly bez hlasovacích práv. Navzdory tomu i tak vidíme v mnohých stanovách druhy akcií, které mají nulová hlasovací práva na valné hromadě či právo na nulovou dividendu. Takové druhy akcií či podílů jsou neplatné a jejich držitelé mají plné neomezené hlasovací právo a právo na dividendu. Můžeme však rozšířit důvody sistace hlasovacích práv ve smyslu § 412 odst. 2 ZOK (obdobně též u společnosti s ručením omezeným). Právo na dividendu tedy absolutně eliminovat u určitého druhu podílu či akcie nemůžeme, můžeme však upravit procentní podíl na zisku společnosti. Zde musíme ovšem dbát na to, aby jednotlivé druhy akcií či podílů nebyly v přílišném nepoměru, který nelze v daném případě odůvodnit. Rovněž právo na vypořádací podíl nelze odebrat. Za to právo na podíl na likvidačním zůstatku odebrat můžeme.

Příklady modifikovaných druhů podílů a akcií

- a) Podíl s odlišným podílem na zisku společnosti vyjádřeným v procentech. V praxi se vyskytují i tzv. „tracking podíly“, kdy jeden druh akcií či podílů má právo na hospodářské výsledky z první výrobní jednotky a další druh akcií má nárok si rozdělit hospodářské výsledky připadající na druhou výrobní jednotku. Takovéto podíly jsou podmíněné pouze testy dle § 40 a § 350 ZOK. Dalším podílem s odlišným podílem na zisku jsou tzv. „kaskádovité podíly“, kdy první skupina podílů získá veškerý zisk do určitého limitu. Vše nad daný limit přeteče do druhé skupiny podílů, kde si mezi sebou rozdělí též zastropovaný zisk. To, co přeteče i přes druhou skupinu podílů, náleží třetí skupině.
- b) Podíl s pevným podílem na zisku, kdy k rozdělení zisku ve prospěch tohoto podílu není nutné usnesení valné hromady o rozdělení podílu na zisku (§ 161 odst. 3 ZOK). Takovýto druh podílu slouží zejména k ochraně minoritních společníků, kterým vzniká právo na dividendu již v momentu schválení účetní závěrky a není jeho držitel závislý na majoritním společníkovi, zda mu schválí dividendu nebo ne.
- c) Prioritní podíl, tedy podíl, se kterým je spojen nárok na zvláštní, společenskou smlouvou

určený podíl na zisku. Obdobně § 278 ZOK pro akciovou společnost, kde na rozdíl od úpravy účinné do 31. 12. 2013 jsou již prioritní akcie vydávány bez hlasovacích práv, ledaže jim hlasovací práva přisoudí stanovy společnosti.

- d) Podíl s podřízeným podílem na zisku, kdy vyplacení zisku je podřízeno splnění určité povinnosti vůči společnosti (obdobně § 276 odst. 3 ZOK).
- e) Podíl s pevným či podřízeným podílem na likvidačním zůstatku.

Funkce

Vytvořením různých druhů akcií či podílů může zakládajícím společníkům jednak získat nezbytný kapitál pro podnikatelskou činnost, kdy vytvořením „investičního“ druhu akcií, který bude mít slabší volební právo a případně i vyšší podíl na zisku společnosti, umožní získat pro společnost investory a ponechat „otcům zakladatelům“ kontrolu nad společností pomocí druhu akcií větším počtem hlasů připadajícím na jednu akcii. Takový duální systém akcií, resp. podílů, můžeme vidět zejména v rodinných firmách, kdy si rodinní příslušníci ponechávají kontrolní podíly, u seniorního managementu anebo v případě technologických start-upů potřebujících potřebný kapitál pro počáteční investice a rozběhnutí podnikatelské činnosti.

Závěr

Umožnění vytvoření různých druhů akcií či podílů dle uvážení společníků společnosti lze jen kvitovat. Umožní nastavení komplexních vztahů mezi entitami v rámci joint-venture, přenechat kontrolu rodinným příslušníkům v rámci rodinné společnosti, či poskytnout nejen začínajícím společnostem získat nezbytné financování pro jejich podnikatelské záměry. Nelze se ovšem spokojit se současným stavem, který smluvní volnost společníků při tvorbě zvláštních druhů podílů omezuje, a kdy nadále není možné platně vytvořit takový druh akcií či podílů, kterému by se odebrala veškerá hlasovací práva či práva na dividendu.

Mgr. Pavol Černý,
advokátní koncipient

[SAMAK právo & daně](#)

Purkyňova 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 211 222 244
e-mail: info@samak.cz

Další články:

- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 29.: Jednání za s.r.o. – jednatele](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Když korporátní neshody nestačí: soudní zásah do účasti společníka jako krajní řešení](#)